

Bài 16. Tuần hoàn máu và lưu thông bạch huyết

I – MỤC TIÊU

- Trình bày được các thành phần cấu tạo của hệ tuần hoàn máu và vai trò của chúng.
- Trình bày được các thành phần cấu tạo của hệ bạch huyết và vai trò của chúng.

II – PHƯƠNG TIỆN DẠY HỌC

- Tranh in màu hoặc tranh vẽ màu phóng to hình 16 – 1 → 2 SGK.
- Mô hình động cấu tạo hệ tuần hoàn người.
- Băng video hoặc đĩa CD minh họa sự vận chuyển của bạch huyết trong hệ bạch huyết, sự lưu chuyển của môi trường trong cơ thể.

III – GỢI Ý TIẾN TRÌNH TIẾT HỌC

Mở bài :

- Có thể chọn điểm tựa trực quan từ các kiến thức cũ của học sinh về hệ tuần hoàn đã được học từ lớp 3 và lớp 7 với câu hỏi :

+ Hệ tuần hoàn máu gồm những thành phần cấu tạo nào ?

- Vào bài bằng cách treo tranh vẽ phóng to hình 16 – 1 SGK rồi yêu cầu học sinh lên xác định các thành phần cấu tạo hệ tuần hoàn máu trên tranh.

Hoạt động 1 : Tìm hiểu khái quát về hệ tuần hoàn máu

* Có thể tiến hành theo các bước :

- Mỗi học sinh tự đọc để hiểu hình 16 – 1 SGK của bài (đối chiếu số chú thích và số trong hình).

– Thảo luận nhóm (3 học sinh) về các câu trả lời cho các câu hỏi của phần này.

- Giáo viên treo tranh phóng to hình 16 – 1 SGK trên bảng, mời các đại diện học sinh lên bảng vừa chỉ trên hình vừa thuyết minh theo yêu cầu của câu 1 và trả lời câu 2 và 3 của ▼ SGK.

* *Đáp án của ▼ mục 1 SGK :*

Câu 1. Máu trong vòng tuần hoàn nhỏ được bắt đầu từ tâm thất phải (1) qua động mạch phổi (2), rồi vào mao mạch phổi (3), qua tĩnh mạch phổi (4) rồi trở về tâm nhĩ trái (5).

Máu trong vòng tuần hoàn lớn được bắt đầu từ tâm thất trái (6) qua động mạch chủ (7), rồi tới các mao mạch phần trên cơ thể (8) và các mao mạch phần dưới cơ thể (9), từ mao mạch phần trên cơ thể qua tĩnh mạch chủ trên (10) rồi trở về tâm nhĩ phải (12), từ các mao mạch phần dưới cơ thể qua tĩnh mạch chủ dưới (11) rồi cũng trở về tâm nhĩ phải (12).

Câu 2. Vai trò chủ yếu của tim : co bóp tạo lực đẩy máu đi qua các hệ mạch. Vai trò chủ yếu của hệ mạch : dẫn máu từ tim (tâm thất) tới các tế bào của cơ thể, rồi lại từ các tế bào trở về tim (tâm nhĩ).

Câu 3. Vai trò của hệ tuần hoàn máu : Lưu chuyển máu trong toàn cơ thể.

Hoạt động 2 : Tìm hiểu về hệ bạch huyết

* Có thể tiến hành theo các bước :

– Giáo viên treo tranh vẽ hình 16 – 2 SGK phóng to lên bảng rồi hướng dẫn học sinh thu nhận các thông tin bằng các câu hỏi sau :

+ Hệ bạch huyết gồm những phân hệ nào ?

+ Phân hệ lớn và phân hệ nhỏ thu bạch huyết từ những vùng nào của cơ thể ?

+ Phân hệ lớn và phân hệ nhỏ đều gồm những thành phần cấu tạo nào ?

+ Sự luân chuyển bạch huyết trong mỗi phân hệ đều qua những thành phần cấu tạo nào ?

– Mỗi học sinh tự suy nghĩ về câu trả lời cho các câu hỏi rồi thảo luận tổ để thống nhất.

– Đại diện tổ trình bày về câu trả lời cho các câu hỏi trước toàn lớp dưới sự điều khiển của giáo viên.

* Đáp án cho các câu hỏi phân ▼ SGK :

Câu 1. Đường đi của bạch huyết trong phân hệ lớn : Bắt đầu từ các mao mạch bạch huyết của các phần cơ thể (nửa trên bên trái và toàn bộ phần dưới cơ thể), qua các mạch bạch huyết nhỏ, hạch bạch huyết rồi tới các mạch bạch huyết

lớn hơn, rồi tập trung vào ống bạch huyết và cuối cùng tập trung vào tĩnh mạch máu (tĩnh mạch dưới đòn).

Câu 2. Đường đi của hệ bạch huyết trong phân hệ nhỏ cũng tương tự như trên, chỉ khác ở nơi bắt đầu là các mao mạch bạch huyết của nửa trên bên phải cơ thể.

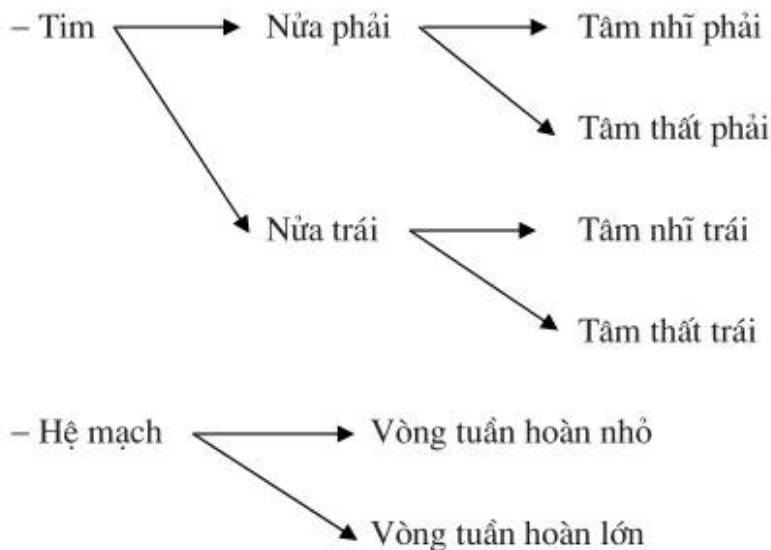
Câu 3. Vai trò của hệ bạch huyết : Cùng với hệ tuần hoàn máu thực hiện sự luân chuyển môi trường trong cơ thể và tham gia bảo vệ cơ thể.

Hoạt động 3 : Củng cố và tóm tắt bài

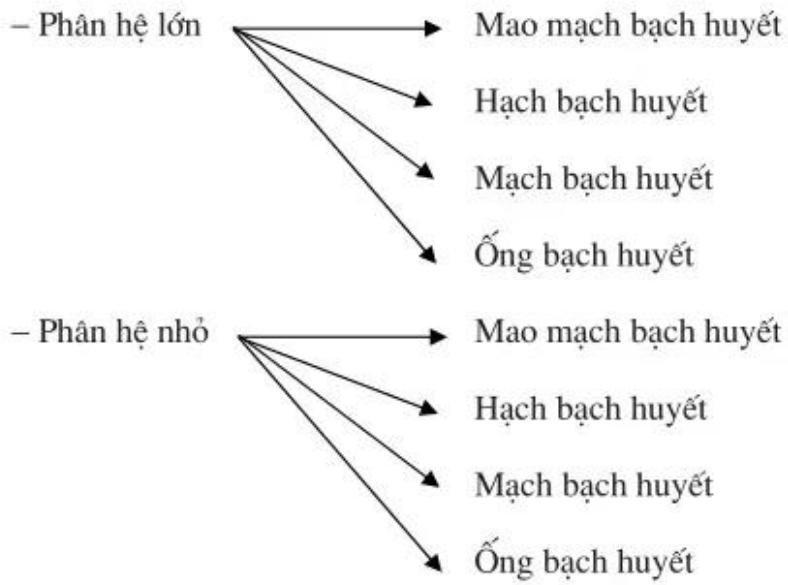
- Thảo luận theo tổ để rút ra kiến thức chủ yếu của bài với các câu hỏi gợi ý :
- + Hệ tuần hoàn máu gồm những thành phần cấu tạo nào ?
- + Vòng tuần hoàn nhỏ dẫn máu qua đâu và có vai trò gì ?
- + Vòng tuần hoàn lớn dẫn máu qua đâu và có vai trò gì ?
- + Hệ bạch huyết gồm những thành phần cấu tạo nào ?
- + Hệ bạch huyết có vai trò gì trong cơ thể sống ?
- Đại diện tổ trình bày tóm tắt bài trước toàn lớp dưới sự điều khiển của giáo viên.

IV – GỢI Ý ĐÁP ÁN CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP CUỐI BÀI

Câu 1. Thành phần cấu tạo của hệ tuần hoàn máu gồm :

Câu 2. Thành phần cấu tạo hệ bạch huyết gồm :

Câu 3. Học sinh tự trả lời.

Câu 4. Học sinh tự làm.